

Recuperem el Vèrd amb Carme Miquel

Carme Miquel — ecofeminista

*“El problema del medi ambient em preocupa molt.
No estem prenent les mesures que cal.” **

* Entrevistada per Silvia
Llorente (Culturplaza,
10 de febrer de 2019)

Ho edita:

escola valenciana
activistespelvalencia.org

Amb la col·laboració de:

A Carme, li agradava utilitzar el terme ecofeminisme; de fet, ella es considerava una persona ECOFEMINISTA:

“el món feminista, en la construcció d’una nova societat, alhora que articula noves relacions de gènere homes/dones, es planteja també noves relacions humans/natura i això fa que introduïm l’ecologisme en el nostre plantejament i actuacions”.

I ella llaurava per aconseguir aquest món.

Activitats per a tots els nivells

1. Quines emocions et suggereixen aquests dibuixos?

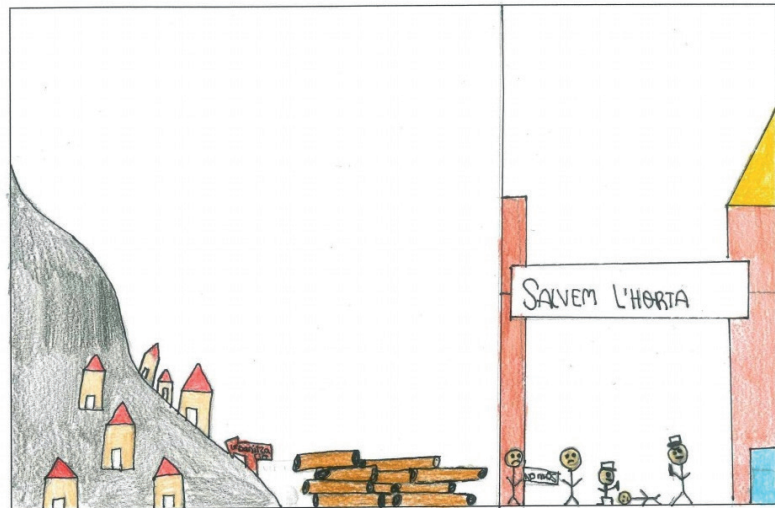

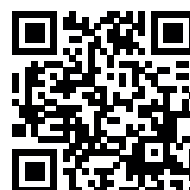
2. Llegiu aquest fragment:

“Mentre venia cap a casa amb el cotxe del meu germà contemplava amb gust espais bonics de muntanya i de mar. Però, ahora, em produïa un gran desgrat veure, a un costat i a l’altre de l’autopista, tant en distàncies pròximes com a la llunyania, edificacions noves i zones construïdes. Grues a banda i banda, apartaments, grans urbanitzacions vora la mar i als voltants dels pobles, a les faldes de les muntanyes i als turons. [...] Els paisatges ja no són igual com abans perquè una allau de construccions que s’escampen ací i allà han desfigurat camps i muntanya.”

Carme Miquel, *L’amenaça de les grues*

3. Mentre escolteu la cançó de Pau Alabajos *Contra el ciment*, dibuixa el que t’ha suggerit el text.

Vídeo de la cançó
https://www.youtube.com/watch?v=lwT_inlflK4

4. Indaga sobre les teues arrels i la relació que tenia la teua família amb el teu entorn. Per a això, entrevista els teus iaies i iaies i pregunta’ls com es vivia abans. Et donem algunes idees:

- Quina diferència hi ha entre les cases d’ara i les d’abans?
- Com es feia la compra?
On adquiríeu el menjar?
- Abans compràveu la mateixa roba que es compra ara?
Quina diferència hi ha?
- Penseu que han canviat les relacions de parella?
- Com eren les relacions entre xiquetes i xiquets?
I entre persones adultes?

4. Després, respon aquestes preguntes i comenteu les respostes entre tota la classe:

- Has trobat diferències entre els comentaris dels iaïos i les iaïes i el text d'abans?
- Quines t'han semblat més curioses? Per què?
- Com era la vida de les iaïes (com a dones) d'abans i en l'actualitat? Què penses al respecte?

Infantil i 1r cicle Primària

1. Recordem l'inici del conte *La tortuga Caterina*.

- Recordeu Caterina la tortuga fina, del poble de les tortugues porugues, que va decidir caminar sota la pluja?
- Què li va passar?
- Qui va anar a ajudar-la?
- Voleu saber com continua la història?

2. Llegim un trosset més de la història.

Doncs...

El lloro Voro... *"Agafà la closca de Caterina amb els seus dits corbats i se l'emportà cap amunt, cap amunt i li va dir: Caterina, Caterineta hi estaves enganxada?"*

Entretant la pluja amainà, un raig de sol guaità entre dos núvols i tot seguit, creuant el cel de banda a banda, aparegué l'arc de Sant Martí.

Aleshores el lloro Voro diposità Caterina sobre la part més alta d'aquell arc i li va dir: Caterina Caterineta ací estaràs tranquil·leta.

Caterina, la tortuga fina, es trobava sobre un camí de color roig i allí es quedà enganxada.

El camí era suau i moll. I a poc a poc la closca anà fent-se de color roig.

—Oh! —va dir Caterina—, el roig fa goig."

3. Reflexionem sobre la història.

- Com acabarà la història de Caterina la tortuga fina?
A poc a poc ho descobrirem...
- A vosaltres us agraden les tortugues?
- I la resta d'animals?
- Com podem tindre cura d'ells?
- Què hi ha en la natura de color roig?
- I, conegueu fruites de color roig? Quines?
- Sabeu què són les fruites de temporada?

4. Comencem un mural que anirà format-se al llarg de les quatre sessions.

En la sessió de hui pensarem, parlarem i dibuixarem o buscarem fotografies per a retallar elements de la natura i fruites de color roig, que muntarem al mural fent una franja... a poc a poc, amb el color de cada unitat didàctica conformarem un Arc de Sant Martí.

MATERIALS: paper continu, fotografies, revistes, tisores, pegament, colors, ceres...

2n cicle de Primària

1. Identifiques aquests objectes? Quin ús els donaries? Pots relacionar-los amb algun lloc del teu poble o barri? Són d'un sol ús o reutilitzables?

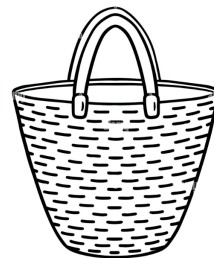
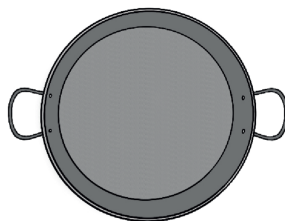
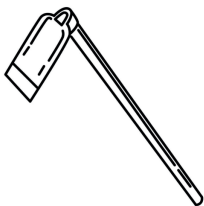
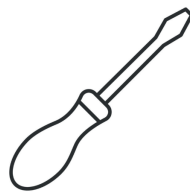
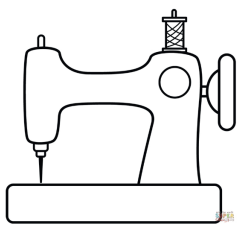

a) Pregunta a les teues iaies i iaies com els utilitzarien. Després, fes la mateixa pregunta a les persones amb qui convius.

b) Per què s'han substituït? Quins són els materials de substitució? El planeta ha guanyat o perdut amb aquests canvis?

MATERIALS: paper amb les imatges i bolígraf

2. Qui de la teua família (mare, pare, iaio, iaia, tia...) utilitza aquests objectes? Segons la persona que l'utilitza, de quin color dels que et proposem els pintaries? Per què?

Poseu en comú les vostres respostes i digueu: Qui sol emprar majoritàriament cada objecte? Per què creus que passa això?

MATERIAL: paper amb les imatges, bolígrafs i llapis de colors

3. Partint del text, i per grups d'un mínim de 3 persones, dibuixeu un mercat i trieu quines fruites i quines verdures poseu en el vostre aparador.

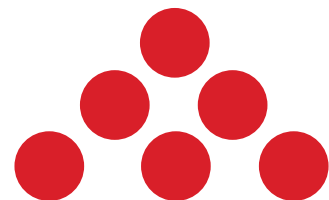
“Dins del Mercat, aquell bonic edifici modernista, hi havia grups de turistes. Han fet com fan tots els visitants: alcen la mirada per contemplar els vitralls de colors que hi ha a la banda de dalt de tot de les parets, al sostre i a la volta de les cúpules. Miren també les estructures de ferro pintat de gris i la ceràmica amb les sanefes de formes artístiques i de garlandes de flors i fruites que ornem els murs. Però, a més de l'art del vidre, del ferro i de la ceràmica, a mi sempre m'ha agradat contemplar l'art viu de les fruites i verdures, de productes de tota mena exposats als aparadors on llueixen totes les gammes de colors.”

Carme Miquel, *Mataren el verd*

- Ara, busqueu informació i esbrineu si les fruites i les verdures que heu triat poden estar ara mateix en el vostre mercat.
- Mostreu a la resta de la classe el vostre dibuix i expliqueu el que heu descobert.
- On feu la compra? Quantes famílies de la classe feu la compra al mercat? D'on és més fàcil saber d'on venen les coses, del mercat o del supermercat?

MATERIALS: cartolines o fulls A3, llapis i llapis de colors

4. Et convidem a comprar un producte del camp a un mercat i el mateix a un supermercat. Quan estigues a casa, olora'ls i tasta'ls, hi trobes diferència? Pots compartir aquesta activitat amb la teua família i l'experiència amb la resta de la classe.

3r cicle de Primària

1. Llegiu aquest text.

“Si el territori que constitueix el planeta Terra és la llar gran que acull tots els éssers vius, el territori valencià és la nostra llar petita. De la seua riquesa i diversitat biològica depén en bona mesura el nostre futur.

Ens trobem davant d’una greu crisi ambiental que necessita amb urgència canvis, en el nostre sistema de valors, en els nostres estils de vida i en la manera d’actuar les institucions.

En el moment present, els models econòmics dominants, la manera com es fa la producció i el consum estan causant una greu degradació ambiental, amb extinció d’espècies, l’esgotament de recursos i el perill del canvi climàtic.”

Carme Miquel, Pròleg al *Llibre verd del territori valencià*.
IV Congrés Escola Valenciana i societat sostenible

2. Busca en aquesta sopa de lletres huit paraules relacionades amb el canvi climàtic:

A	A	O	Z	O	D	H	Z	D	C	M
D	D	E	S	E	R	T	A	M	A	S
P	H	C	1	M	D	G	R	E	R	O
2	J	L	G	E	E	O	2	T	B	C
U	P	I	E	N	7	T	U	A	O	E
S	J	M	D	C	A	N	V	I	N	A
W	G	A	C	L	I	M	A	T	I	C
7	2	R	U	O	M	D	I	F	G	S
1	G	A	5	L	H	V	8	Z	I	X

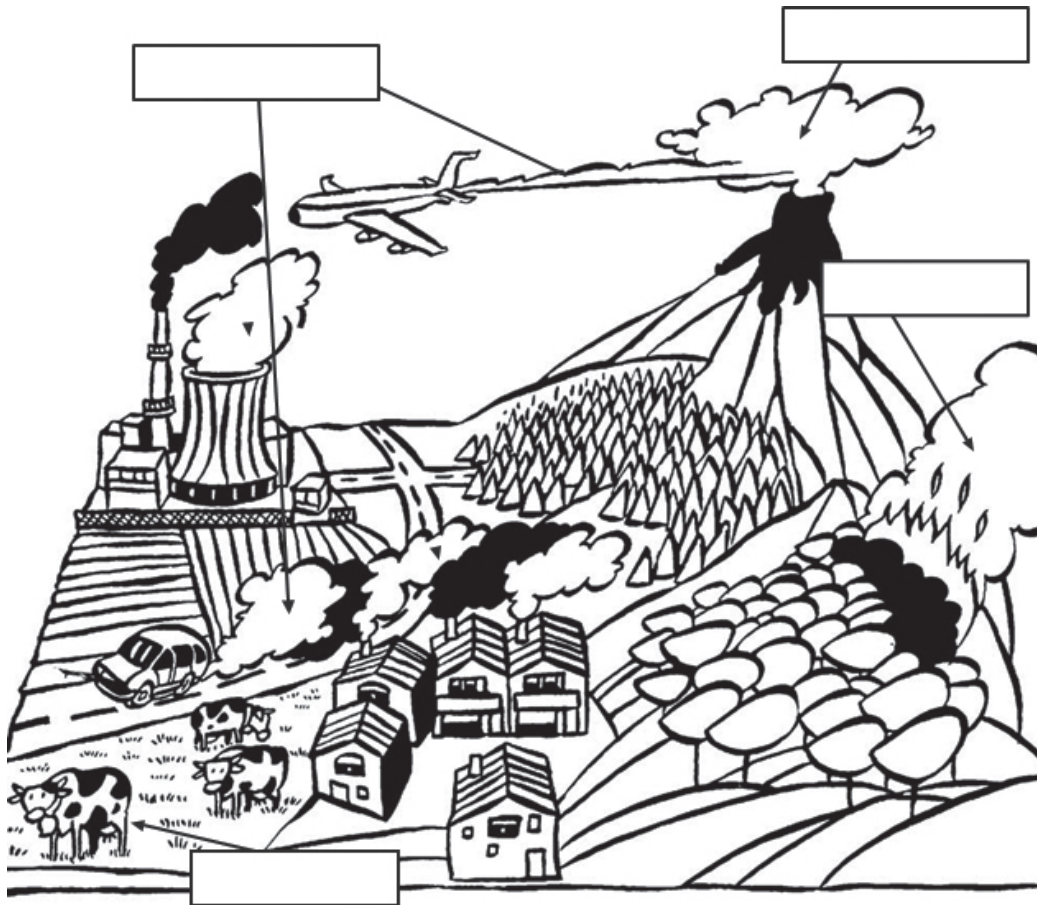
3. Subratlla les afirmacions que comparteixes.

- a) Fins fa unes dècades no hi havia canvis en el clima, són els humans els qui l'han provocat.
- b) L'ús de combustibles fòssils no té res a veure amb l'augment de la temperatura de la Terra.
- c) El diòxid de carboni és l'únic gas amb efecte d'hivernacle que provoca el canvi climàtic.
- d) Si incrementa l'efecte d'hivernacle augmenta la temperatura mitjana de la Terra.
- e) El canvi climàtic significa que s'incrementaran les temperatures fins a una mitjana de 25° C en tot el planeta.
- f) Hi ha causes naturals que també poden provocar el canvi climàtic.
- g) La destrucció de la capa d'ozó fa incrementar exponencialment el canvi climàtic.
- h) El canvi climàtic només tindrà efectes en zones molt limitades del planeta.
- i) Com a conseqüència de l'escalfament global del planeta, hi haurà més deserts al món.

4. Feu un debat a la classe compartint les vostres opinions.

5. A continuació cerqueu aquells conceptes que no coneixeu.

6. Assenyalta en aquest dibuix les diverses fonts de contaminació atmosfèrica.

7. En grups i sobre cartolina, feu un decàleg del que podeu fer contra el canvi climàtic, amb il·lustracions.

1r cicle d'ESO

“Els meus germans, Romeu i jo ens instal·làrem en el vessant oest d’un turonet que constitueix l’inici de la serra de Bèrnia. Ens cobria l’ombra d’uns pins i, barrejades amb ell, unes garroferes i unes oliveres abandonades ens indicaven que el bosc anava envaint unes terres que en altres temps s’havien dedicat a conreus. Paradoxalment, molt a prop, el bosc anava desapareixent víctima dels incendis que durant els estius assolen aquestes muntanyes.”

Carme Miquel, *Uns papers en una capsa*

Mapa Físic
del País Valencià

1. Al relat s’anomena la serra de Bèrnia, saps on es troba? Pots ajudar-te del mapa físic de l’enllaç anterior.
2. Busca informació per emplenar el quadre d’alguns cims del País Valencià.

NOM	COMARQUES	UNITAT DE RELLEU	ALTURA
	el Racó d'Ademús		1837 m.
Penyagolosa			
Puntal de Maganya		Serra del Toro	
		Serra d'Aitana	1559 m.
Montcabrer	el Comtat		
Puig Campana			1408 m.
Mola d'Ares	l'Alt Maestrat		
Serra de Bèrnia			1128 m
El Montmajor		Serra de la Calderona	
	la Canal de Navarrés	Massís del Caroig	

Els **incendis forestals** s'han convertit en un dels problemes ambientals més importants que pateixen les nostres muntanyes a causa de l'elevada freqüència i la intensitat que han adquirit en les últimes dècades. Un problema que amenaça amb intensificar-se a causa dels efectes del **canvi climàtic**.

3. Feu una assemblea a classe i arribeu a acords efectius que reduïrien la sinistralitat dels incendis.

El 2022 és el pitjor any pel que fa a incendis i superfície cremada. A l'Estat ja han cremat més de 300.000 hectàrees i es comptabilitzen 54 grans incendis forestals.

4. Busqueu imatges impactant d'alguns d'ells.

Des del moment que ens alcem al matí fins que anem a dormir, gairebé totes les activitats que realitzem i els béns materials que posseïm o que fem servir, impliquen consumir energia, i això hui dia significa contribuir a les emissions a l'atmosfera.

La petjada de carboni és una mesura d'aquesta contribució personal al canvi climàtic, a partir de les emissions de CO₂ que generen les nostres activitats quotidianes. Per exemple:

Cada persona emet 6,7 tones de CO₂ / any de mitjana. Per compensar les nostres emissions de CO₂, caldria plantar 3 arbres per cada tona de diòxid de carboni que volguérem fixar.

Poques vegades ens plantejem quina és la petjada ecològica que deixem al nostre planeta, vivint al ritme previ al coronavirus.

La resposta ens la dona la calculadora de CO₂, que ens permet calcular quants recursos necessitaríem per viure si tothom consumira exactament com nosaltres. I la resposta us deixarà perplexos!

L'eina calcula segons la nostra alimentació, llar, consum i mètode de transport la nostra petjada ecològica. Així, no és el mateix fer un consum de productes vegetals que animals, de la mateixa manera que sempre és millor prioritzar els productes de proximitat i sense envasar que els que venen de lluny i embolicats amb plàstic per tot arreu. Tot això la calculadora ho comptabilitza.

*Calculadores
de CO₂ en línia*

El mateix passa amb l'eficiència de la nostra llar, els nostres electrodomèstics, l'aïllament tèrmic i, per descomptat, la forma en què ens desplaçem pel territori. No deixa la mateixa petjada ecològica una persona que viatja caminant, en bici o en transport públic que la que va en vehicle privat o qui per motius de feina ha de fer diversos desplaçaments aeris durant la setmana.

Què podem fer?

Al final tot queda resumit a fer un consum responsable que engloba moltíssimes coses que individualment podem fer.

5. Redacteu 20 petites accions que podem fer per disminuir la nostra petjada ecològica: treballar sense paper, fer servir el transport públic, mantenir una alimentació sana, equilibrada i de proximitat i alguns altres consells que ens serviran per fer entre tots un món millor.

Podeu elaborar vídeos curts, de màxim uns 3 minuts, amb efectes divertits per sensibilitzar la vostra comunitat educativa.

2n cicle d'ESO

1. Llig el següent text i fes les tasques que et proposem a sota.

“La persona adolescent pretén viure de manera intensa... És feble, justament perquè es troba en un moment anímic dominat per la confusió en la recerca de la pròpia identitat i d'uns valors diferents dels que tenia. I perquè valora extraordinàriament la relació amb el grup d'iguals, i desitja, sobre totes les coses, l'acceptació dins d'aquest grup. Serà el grup de persones amb què es relaciona qui li facilitarà experiències, generalment de caràcter transgressor. Per exemple: possiblement amb la complicitat del grup, pensarà que fumar, beure o consumir altres drogues, tenir relacions sexuals i assistir a determinats llocs, ajuda a definir-se ja com a persona major.”

Carme Miquel, *Murmuris i crits*

- Comenta i valora què et suggereix el text que acabes de llegir.
- Què és per a tu una relació tòxica? Raona-ho.
- A partir de la pregunta anterior, organitzeu un debat sobre la manera de comportar-se d'uns i d'altres en una relació tòxica. Quins consells donaries per a evitar una relació així?

---

2. Escolta la següent cançó de **La Fúmiga**.***Espremedors***

Trenques les barreres que m'havia fet.
 No em demanes res a canvi. Tot anirà bé.
 Tens la porta oberta si no hi ha il·lusió.
 Estimar no és esperança, és Revolució.
 Quan estem junts tot tremola.
 Quan estem juntes, brutal.
 Quan estem junts tot tremola.
 Quan estem juntes, brutal.
No em faltes tu. No et falte jo.
Que no som taronges, som espremedors.
Qui més t'estima no et farà plorar.
Et durà a una festa, et traurà a ballar,
obrirà les ales i et farà volar!
i et farà volar!
 No som utopia, som la realitat,
 quan se'ns fa de dia, quan tu em fas vibrar.
 Tot damunt la taula, destapem les emocions.
 No parlem de prínceps, carabasses, ventafocs.
 Quan estem junts tot tremola.
 Quan estem juntes, brutal.
 Quan estem junts tot tremola.
 Quan estem juntes, brutal.
 No em faltes tu. No et falte jo.
 Que no som taronges, som espremedors.
 Qui més t'estima no et farà plorar.
 Et durà a una festa, et traurà a ballar,
 obrirà les ales i et farà volar!
 i et farà volar!

Vídeo de la cançó
<https://youtu.be/VSRELuyszTk>

Batxillerat i FP Bàsica

Carme Miquel va ser professora i tutora de Miriam i Desirée, dues de les xiquetes del Cas Alcàsser (1992). Aquest cas va remoure la societat. Es tracta del segrest, la violació, la tortura i l'assassinat de tres xiquetes adolescents. La sèrie documental El cas Alcàsser analitza el que va succeir.

1. Llig atentament les dades extretes del documental esmentat.

L'any 2003 es va començar a registrar oficialment el número de dones assassinades per les seues parelles o exparelles. Fins ara s'han comptabilitzat més d'un miler de víctimes de violència de gènere.

El 2004 es va aprovar per unanimitat en el Congrés la *Llei orgànica de Protecció integral contra la Violència de Gènere*, sent la primera a Europa. L'any 2017, el Congrés va aprovar el *Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere*. El text promou que les estadístiques oficials incloguen totes les formes de violència contra les dones. El recompte oficial haurà d'incloure les dades d'assassinats similars als de Tonyi, Miriam i Desirée.

Documental a Netflix (cal subscripció)
<https://www.netflix.com/es/title/80213115>

Si teniu l'oportunitat, mireu el darrer capítol de El caso Alcàsser a partir del minut 53:36

Segons Carme Miquel al documental,

El cas va afectar la **llibertat de les joves** en general, perquè el relat que els mitjans de comunicació formen és un relat que ve a dir "tingueu cura les dones, heu d'estar en el lloc que us ha atorgat, no sortiu del vostre espai perquè sinó ja sabeu el que passa". Molts mitjans van transmetre que "si no hagueres eixit de nit no t'haguera passat res". **Com que el que les dones facen ús de la seua llibertat siga una cosa mal feta** perquè hem eixit del nostre lloc, del que ens tenien assignat. **Si et repeteixen i et repeteixen "va sortir sola, estava sola, era de nit"**, perquè clar, **és com dir-te "tu no ho faces, perquè et passarà el mateix"**. Encara **ens trobem en un sistema patriarcal** on la dona és considerada inferior i està al servei de l'home portat als extrems més dramàtics i pitjors, és la violència de gènere, violència masclista, i aquest crim d'Alcàsser és fruit de la violència masclista.

En entrevistes va comentar,

A nivell emotiu ha afectat moltíssim, sobretot a les xiquetes de la mateixa edat, les de 8é d'EGB, que estaven molt afectades perquè d'alguna manera s'identifiquen, és a dir, veuen que si les altres han sigut agredides per ser unes xiquetes adolescents, d'alguna manera es podrien trobar en eixa situació. Ací queda molt clara la situació de venjança sobre la dona, **aquestes xiquetes han sigut torturades per ser dones**, i això, si no d'una manera explícita, sí que **ho han captat moltíssim les adolescents, tenen por...** Pense que muntar un espectacle a base de fets com el que ha passat és una manca d'ètica impressionant. **Els mitjans de comunicació són responsables** perquè, com que **transmeten uns models**, els models que transmeten són **rebutts pels xiquets i les xiquetes** en el nostre cas, però en general per a la gent són ben rebutts i en alguns casos valorats positivament. Clar, transmetre uns valors tan negatius com són la morbositat, **fer del dolor un espectacle, és trivialitzar tant les coses**, que ha sigut molt negatiu. I pense que a l'escola, en el seu moment i amb els xiquets i les xiquetes majors, farem una reflexió del tractament que els mitjans de comunicació donen a determinats casos.

I tu, què en penses?

Fem un cercle socràtic

Es divideix el grup en dos i es col·loquen formant dos cercles concèntrics, amb la meitat de participants, les persones que protagonitzaran el debat, en el cercle de dins, i l'altra meitat, les persones que faran observació seguint uns indicadors, des del cercle de fora. Cada participant de fora n'observa un de dins. La pauta pot incloure reflexions sobre el tema que estem debatent, però també és important que incloga preguntes sobre el procés del debat:

- Ha participat de manera assertiva.
- Ha respectat les opinions de la resta de companys/es.
- S'ha argumentat en base a informació contrastada.
- No ha caigut en generalitzacions i estereotips.

Després es formen parelles entre les persones de dins del cercle i qui les ha observades. Les observadores comparteixen el resultat amb la seua parella i reflexionen sobre les possibles millores en futurs debats.

MÉS UNITATS DIDÀCTIQUES dL NOSTRE WEB

<https://escolavalenciana.org/web/trobades-2023-unitats-didactiques/>

Dipòsit Legal: V-1354-2023

Ho edita:

escola valenciana
activistespelvalencia.org

Amb la col·laboració de:

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

**SEMPRE
TEUA**

La teua llengua